

TÉMA MĚSÍCE

Obnova Havlíčkových sadů

Grébovka (Havlíčkovy sady) patří mezi nejstarší městské parky na území Prahy. Jako park však zakládána nebyla, tím se stala až počátkem 20. století.

V 70. letech 19. století se pražský velkopodnikatel hrabě Moritz Gröbe rozhodl na tomto místě vybudovat reprezentativní rodinné sídlo, rezidenci ve stylu středomořské neorenesance. Podařilo se mu to s pomocí proslulých architektů a umělců té doby, jako byli Antonín Barvitsius, Josef Schulz, Bohuslav Schnirch a další.

Když však Moritz Gröbe v roce 1891 zemřel, pro dědice bylo obtížné nákladně vybudované sídlo udržovat. Začali ho pronajímat a nakonec celý areál v roce 1905 prodali městu Královské Vinohrady. Vinohradská obec pak po nezbytných úpravách park 16. května 1906 otevřela pro veřejnost jako Havlíčkovy sady.

V roce 1999 hlavní město předalo Grébovku do péče městské části Praha 2, která se postupně snaží zdevastované objekty opravovat.

Program oslav 100. výročí otevření Havlíčkových sadů pro veřejnost

Úterý 16. května 2006

9:00 – 9:40

10:00 – 10:40

13:00 – 18:00

13:30; 15:30; 17:30

14:30; 16:30; 17:30

15:00 – 16:30

18:30 – 20:00

loutkové představení pro děti z mateřských škol na terase Gröboho vily
vystoupení klauňů s balonky na terase Gröboho vily
stánek Komwagu s atrakcemi v horní části Havlíčkových sadů

obří skládačka v horní části Havlíčkových sadů
pantomimické dějiny Grébovky v kruhovém prostoru před Gröboho vilou
koncert pod širým nebem v horní části Havlíčkových sadů –
Pražský žesťový soubor

komponovaný večer v Gröboho vile: přednáška zahradního architekta
doc. Jaroslava Horkého o historii Grébovky, koncert dobové hudby
(Kateřina Englichová – harfa, Jitka Hosprová – viola, Žofie Vokálková
– flétna)

Proměny Havlíčkových sadů...

Pokračování ze str. 1

Pavilon je ve velmi špatném stavu, kvůli ochraně vzácných fresek v něm městská část opakovaně provedla zabezpečení objektu před devastací, ať už počasím, či vandaly. Městská část spolu s orgány památkové péče doufá, že bude možné k rekonstrukci př-

obnovy parku a její etapizace. V každém případě půjde o revitalizaci zeleně, ale i o řešení parkových cest, osvětlení, záchranu typických prvků, které hrabě Gröbe a jeho architekti do tehdy soukromé zahrady zakomponovali (stavby v podobě pařezů, kořenů, jezírek, aj.), to vše v souladu s představy orgánů

stoupit dříve, než dojde k totální degradaci objektu. Projekt obnovy je zaměřen na doplnění prostředí pro návštěvníky parku s možností pořádání výstav, kulturních aktivit apod. V souladu se zadáním památkářů se počítá i s revitalizací původní „růžové zahrady“ v přírodním sousedství vily i Pavilonu. Obstrukční kroky zmíněného občanského sdružení jsou nekonstruktivní, na rozdíl od občanského sdružení Grébovka s městskou částí nekomunikuje a nepřichází ani s kritickými, ani vstřícnými podněty.

Právě je v běhu soutěž na studii obnovy sadů. Jaké jsou představy městské části o tom, jak by měl park v budoucnu zhruba vypadat?

Architektonická soutěž spěje ke svému závěru, z ní by mělo vyjít vítězné řešení budoucí

památkové péče a péče o životní prostředí. Zadání soutěže uvádí i požadavek návrhu náhradního umístění dětského hřiště v dolní části parku. Podmínkou soutěže je i to, že vítěz ve fázi projektování představí své návrhy při veřejné diskusi.

Letošní rok je rokem mnoha kulatých vinohradských výročí: předání Havlíčkových sadů veřejnosti, zahájení provozu prvního vinohradského tunelu, mnohem dříve zakládání vinic za vlády Karla IV. Jak chce Praha 2 všechny tyto historické události připomenout?

Městská část chce 16. května připomenout sté výročí otevření sadů pro veřejnost. 19. září pak počítá s připomenutím 135. výročí zahájení provozu zmíněného tunelu, odkud se vyrubany materiál vozil do oblasti sadů k modelování terénu pod vilou a okolo ní, 135. výročí dobudování vily a 650. výročí rozhodnutí Karla IV. k budování vinohradů v českých zemích, mj. i v Praze. Obě akce by měly proběhnout částečně v parku, částečně ve vile, zájmová za předpokládané účasti Českých drah, a. s. – uvažuje se dokonce o zopakování historicky první jízdy tunelem. Na zájmové oslavy pak navazuje letošní Vinohradské vinohradské sady a jeho tradiční program.

Text: len, foto: MBR

JAK TO VIDÍ ČTENÁŘI

„Měnící se tvář Grébovky vnímám pozitivně. Ale: dětské hřiště, které jste nechali na léto rozorat, je ostudou celého Úřadu MČ Praha 2! Rekonstrukci by potřebovaly bývalé jesle. Líbí se mi, že zde působí bezpečnostní agentura. Procházký městských strážníků po parku se jeví v tomto případě jako zbytečné, až trapné. Jejich veliteli asi neví, že mají chránit občany v uličkách a ne obtěžovat staré babičky při venčení psů. Co se týká zeleně v parku, stačila by intenzivní údržba,“ napsal nám Mgr. Aleš Němec.

Rozestavené hřiště komentuje i paní Pavla Barešová: **„A zase to není hotové... proč to ničili, když to neopraví? V podobném duchu se nesou reakce mě šestileté vnučky při pohledu na dětské hřiště v Grébovce. Na mě omluvy, že byla dlouhá zima a že všechno nejde tak rychle, jak by si asi děti přály, má pádný argument: Tak proč tam pořád nikdo nepracuje, až tam budeme moct chodit, to už bude zase zima!“**

Zástupce starosty Ing. Libor Krátký odpovídá: Dětské hřiště spolu se zázemím zahradníků bylo k rekonstrukci zadáno firmě, která v roce 2005 vyhrála výběrové řízení díky nejnižší nabízené ceně. Poté, co hřiště rozvrtala, přestala plnit smlouvu a skončila. Dlouho trvalo, než se podařilo ukončit právně smluvní vztah a na nedodělané věci, a těch je

většina, vypsát nové výběrové řízení. To už skončilo, byla vybrána nová firma a pokud se situace nebudou opakovat, mělo by hřiště být k použití do konce června.

Na bývalé jesle je zpracován projekt a je požádáno o stavební povolení. Až bude stavební řízení dokončeno a vydáno stavební povolení – a pokud se opět proti stavebnímu řízení neodvolá občanské sdružení, bude vypsána soutěž na dodavatele a následně zahájena rekonstrukce.

Role městské policie je nezastupitelná, protože zaměstnanci bezpečnostní agentury nemají a ani nemohou mít pravomoc zasahovat. Oni v případě, že občan, který porušuje návštěvní řád nebo zákon či nedbá na jejich upozornění, musí k zásahu zavolat městskou nebo státní policii.

Foto: han

Zahrada plná pokladů na počátku 21. století

Havlíčkovy sady jako celek můžeme bez přehánění nazvat „zelenou perlou, zasaženou do centra hlavního města“. Areál parku a veškeré budovy i zahradní stavby, které se v této unikátní „rezervaci“ skrývají, jsou chráněnými památkami. Představují naplnění vize hraběte Moritze Gröboho, jenž zde ve druhé polovině 19. století nechal vybudovat honosné rodinné sídlo. V květnu roku 1906 byla původně soukromá rezidence zpřístupněna pro veřejnost jako Havlíčkovy sady a jednotlivé objekty našly nejrůznější využití – mnohé postupem let, především po II. světové válce, upadaly až k úplné devastaci – např. Grotta, bývalý kuželník (Pavilon) či Viniční altán.

Danajský dar

Stav, ve kterém v lednu 1999 městská část Praha 2 Havlíčkovy sady přebírala do své správy od hlavního města, byl velmi neutešený a na první pohled bylo zřejmé, že si náprava vyžaduje velké investice. Proto úvahy o tom, jak zajistit obnovu sadů a zároveň jejich památkovou ochranu, zahrnovaly finanční spoluúčast další strany. Ve veřejné obchodní soutěži se nakonec podařilo najít investora oprav a nájme Gröboho vily a Dolní Landhausky. Smlouva se společností CEELI Institut, o.p.s. byla uzavřena v roce 2001. Původně zahrnovala i Pavilon, od jehož rekonstrukce však společnost později ustoupila. Městská část se rozhodla postupně investovat do obnovy zbývajících objektů a regenerace parku s příslibem další finanční pomoci od CEELI Institutu, o.p.s. (632 tisíc amerických dolarů na obnovu parku).

Obnova památek v Havlíčkových sadech

„Generální“ obnova areálu Havlíčkových sadů zahrnuje rekonstrukci Gröboho vily, obnovu a dostavbu Pavilonu, rehabilitaci Dolní Landhausky včetně formálních partií teras, parteru před Grotto, rekonstrukci Viničního altánu. Součástí revitalizace sadů je také obnova cestní sítě, vegetační složky parku, parkového mobiliáře, dětských hřišť, schodišť a souvisejících stavebních konstrukcí. Parkové úpravy má řešit studie, jejíž autor se v současné době hledá ve veřejné soutěži.

Viniční altán

Viniční altán se jako první objekt v Grébovce začal restaurovat z prostředků městské

části na podzim roku 2002; práce byly dokončeny v červnu 2004. V září téhož roku vybrala městská část nájme, který zde zahájil provoz při Vinohradském vinohradu 2004. Restaurační zařízení slouží nyní návštěvníkům parku jako příjemné zázemí s možností občerstvení, nepravidelně i jako prostor pro pořádání výtvarných výstav.

Historické oplocení

Oplocení parku a jeho uzavírání na noc je nezbytné kvůli ochraně památkově chráněného areálu. Rekonstrukce byla zahájena ke konci roku 2003, dokončena v závěru roku 2004. Současně se podařilo dostat objekt ostrahy, která přes den střeží hlavní vchod Havlíčkových sadů a v noci zajišťuje ochranu areálu.

Gröboho vila

Rekonstrukce Gröboho vily byla zahájena 6. června 2003 a již v listopadu téhož roku bylo zprovozněno přízemí vily. Slavnostní zahájení ve vile se konalo mj. za účasti bývalého prezidenta Václava Havla. V renovovaném prostoru se již konala řada kurzů pro právnický ze zemí bývalého východního bloku a pro irácké soudce, později školení pro soudce z Afghánistánu a dalších zemí. Ve vile také pořádají kulturní aktivity pro veřejnost – např. pravidelné podvečerní koncerty renovovaných, často vinohradských interpretů. Konalo se zde též zasedání Zastupitelstva městské části Praha 2 či setkání prezidenta Václava Klause s místními podnikateli v rámci jeho návštěvy Prahy 2. Úpravy vyšších pater začaly v roce 2004, první patro bylo dokončeno na jaře roku 2005. Nyní ještě zbývá obnovit suterénní prostory, 2. a 3. patro, terasu a fasádu.

Pavilon

Pavilon, postavený v 70. letech 19. století podle projektu architekta Josefa Schulze, je nyní ve velmi špatném stavu. Značně ho poškodily nechtivé zásahy ve druhé polovině 20. století. Poté, co byl objekt Pavilonu vyčleněn ze smlouvy o rekonstrukci a pronájmu se společností CEELI Institut, o.p.s., vy-

psala městská část v roce 2003 výběrové řízení na projektovou dokumentaci. Vítězný ateliér SGL Projekt, s. r. o. vytvořil studii v několika variantách; když se rada MČ rozhodla pro jednu z nich, zpracoval projekto-

Altán před rekonstrukcí v r. 2002...

... a v květnu 2004

vou dokumentaci ke stavebnímu povolení. To bylo sice vydáno, ale kvůli odvolání občanského sdružení Obrana životního prostředí zatím nenabyla právní moci. Zpracovaný projekt navrhuje řešení, jak s bývalým kuželníkem a střelnicí, bohatě zdobenými freskami, naložit při zachování jejich historické hodnoty. Podle zatím známých skutečností představují kalkulace investičních nákladů na obnovu Pavilonu cca 45 milionů korun. Městská část v loňském roce, a stejně tak i v letošním, na tento účel vyčlenila ve svém rozpočtu úvodních 15 milionů. len

O rekonstrukci vily a oplocení parku s projektanty

Mezi památkově cenné objekty, které v posledních letech „rostou do krásy“, patří částečně zrenovovaná Gröboho vila a již dokončené historické oplocení. Autor projektové dokumentace k oběma rekonstrukcím jsou Ing. arch. Hedvíka Hronová a Ing. arch. Michal Hron z společnosti ARKOM Architekti. Povidali jsme si s nimi o problémech spojených s těmito projekty.

Jaká byla vaše základní vize při projektování rekonstrukce Gröboho vily?

Základní vizí bylo vrátit vilu v maximální možné míře do podoby, jakou jí dal Moritz Gröbe. A myslím, že se nám podařilo vrátit domu atmosféru doby jeho vzniku.

Co všechno se ve vile od začátku rekonstrukce změnilo?

V současné době je zrekonstruováno přízemí a první patro vily, prostory jsou upraveny podle dochované dokumentace. Povrchy stěn ve vstupní hale jsou provedeny podle dochované části stěny s původní výzdobou z umělého mramoru. Kazetové stropy na galerii a ve východním sále, provedené jako repliky při rekonstrukci v 50. letech, byly restaurátorsky očištěny a upraveny do původní barevnosti. Původní mramorové schodiště do prvního patra bylo restaurátorsky upraveno včetně instalace zábradlí s mramorovými sloupky s výplněmi z dochovaných částí, které byly při rekonstrukci v 50. letech přemístěny před francouzská okna na fasádě domu. V prostorách vily je instalováno dřevěné obložení v dobové profilaci. Stejně tak všechny dveře jsou provedeny v původních rozměrech a profilaci a jsou opatřeny fládrem. Na galerii byla obnovena malba stěn a zrekonstruována původní štuková výzdoba.

Co představovalo největší problém pro projektanta a s jakými „oříšky“ se museli potýkat stavitelé a restaurátoři?

Největším problémem bylo rozhodnout míru navrácení objektu do jeho původní podoby, protože byl v 50. letech (kvůli bombardování vily na konci války) zásadně zrekonstruován. Částečně se změnilo dispoziční řešení domu, stávající dřevěné trámové stropy byly nahrazeny železobetonovými a původní kazetové stropy replikami. Původní okna, dveře a obložení byly nahrazeny novými v souborém designu.

Jakým způsobem se v projektu promítly požadavky památkářů a jaká kompromisní řešení bylo třeba hledat?

Projekt byl již od studie průběžně konzultován se zástupci Národního památkového ústavu a vstoupil do umělecko-historického průzkumu, který zpracovala Mgr. Věra Müllerová. Zásadní bylo rozhodnutí o tom, které prostory, eventuálně plochy vrátit do původní neorenesanční podoby a kde respektovat

bit historii s moderním pojetím, což je asi ten nejtěžší úkol pro architekt. Jestli se mu to podařilo, to musí posoudit jiní.

Jak v tomto případě zasahovali památkáři?

Památkáři stejně jako v předchozím případě (jmenovitě Ing. arch. Bártová) byli velice

Práce na obnově oplocení v květnu 2004

Foto: len

úpravy v 50. let. Návrh nového technického vybavení vily se podařilo podřídit nárokům památkové ochrany a dodržet přitom hygienické a další normové požadavky.

Ve zrenovovaných částech je několik velmi moderních řešení – bylo obtížné je prosadit?

Moderní řešení je uplatněno především v západní části vily, která byla v 50. letech zcela změněna a není již reálné ji vrátit do původní podoby. Také osvětlení prostor je v převážně většině navrženo v souborém velmi jednoduchém designu, který podtrhuje jinak historické řešení.

Dalším vašim dílem je obnova historického oplocení... Co bylo předlohou pro toto současné?

Předlohou byly historické materiály, získané podrobným umělecko-historickým průzkumem, který čerpal především z Archivu hl. m. Prahy a dále z Archivu architektury Národního technického muzea. Nutno konstatovat, že záznamů o oplocení se dochovalo velmi málo. V návrhu oplocení jsme se pokusili sklou-

nápomocní, všechny jejich vstupy nepostrádaly erudici, nadšení a profesionalitu. V tomto případě byla spolupráce s NPÚ přínosem.

S jakými problémy jste se potýkali v tomto případě?

Jedním problémem byl ekoterista, jakýsi pan Drbohavl, kterému jsme naprosto otevřeně poskytli veškeré materiály s nabídkou, že jsme připraveni konzultovat jakékoliv rozumné připomínky, a se slibem, že budou-li smysluplné, rádi je do projektu zahrneme. Pan Drbohavl však zneužil naši nabídku a podal odvolání, které se vůbec netýkalo podstaty projektu, nýbrž zcela účelově hledal závady v procesních detailech, přičemž napadal naši profesionalitu. Z toho jsme pochopili, že mu nejde o věc, nýbrž z jakéhosi neznámého důvodu o to zkomplikovat poctivou práci mnoha lidí. Naštěstí se sám dopustil osudové procesní chyby a sice té, že odvolání podal pozdě. Pokud bychom využili této příležitosti, rád bych všechny, kdo mají co do činění s jakoukoliv výstavbou na území hl. m. Prahy, varoval před tímto člověkem. Jeho pohnutky jsou nečisté. len